

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Elorza Salaberria

*Markina-
Xemein,
Bizkaia (1920)*

Aurkibidea

Biografia

Etxebarriko Egixarren jaio zen, baina sei urte zituela Markinako Guen kalera etorri eta bertan egin zuen bizimodua ordudanik. Ama Etxebarrikoa zuen eta aita Ameriketako artzain ibilitako Lasturko semea (Deba, Gipuzkoa). Kaleko eskolara joan ostean, 15 urte zituela, Esperantzaren lantegian hasi zen beharrean eta bertan aritu zen erretiratu artean. Lantegiko lehen urtean eskolak ere jaso zituen, baina Gerra Zibilean lantegia Derio eta Zamudio aldera eroan zuten eta bertara joan ziren lantegia militarizatuta egon baitzen. 1939. urtean soldadu joan zen, justu-justu libratu zen gerrara joan barik. Ezpata-dantza kontuak, Gerra Zibileko bizipen gogorrak, zesta-punta, gurasoek eta gero berak izan zuen tabernako gora-beherak... izan ditugu berbagai. Lehen zintan, [Enrike Guenetxea](#)rekin eta [Raimunda Ibarluzea](#)rekin egin genion elkarriketa.

Zintak

MAR-027

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-06-27
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MAR-028

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-06-28
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

MAR-029

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak

- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-06-28
- **Iraupena:** 35 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MAR-081

- **Proiektua:** Ahaztuen Oroimena
- **Elkarrizketatzailea(k):** Bereziartua, Aitor - Ibarzabal, Patxi - Unamuno, Alberto
- **Data:** 2014-01-01
- **Iraupena:** 128 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Txerriak eta behiak Markinako Zelaian

- **Erref:** MAR-028/002
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:01:02. **Bukatu:** 00:02:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Markinako Zelaia hariztia zen lehen, eta umetan goizeko seietan jaiki eta txerriak ateratzen zituzten bertara. Ostean txerriak errekan garbitu eta kortara sartzen zituzten. Mesedetarako bidean, Zelaiaren ondoko bospasei etxetan behiak zeuden eta horiek ere kanpora ateratzen zituzten. Beraien korta Vega hotelaren kontra zegoen.

2. Esperantza lantegia Deriora

- **Erref:** MAR-028/003
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:02:44. **Bukatu:** 00:03:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Lea-Artibaiko lantegiak

Laburpena:

14 urtegaz Esperantza lantegira sartu zen ofizioa ikastera. Baina gero gerrak irten zuen eta Deriora joan ziren. Lo eta jan ere bertan egiten zuten. Bost pezetako jornala zuten eta apopilo zeuden tokian hiru edo lau pezeta ordaindu behar izaten zuten. Amari bidaltzeko ogerleko batzuk aurreratzen zituzten.

3. Derio-Markina-Derio bidea bonbardaketa artetik

- **Erref:** MAR-028/004
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:03:50. **Bukatu:** 00:06:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Esperanza lantegia gerra garaian Deriora eroan zuten. Bertan lanean zebiltzala, tropek Markina hartu zutenean trena hartzea erabaki zuten herrirantz hurbiltzeko. Gernikara heltzen zihoazela, Muxika eta Gernika artean trena gelditu zen bonbardaketa hasi baitzen. Gernika sutan zegoela ez daki nondik pasatu ziren Ajangizera. handik zehar gauez Markinara heldu ziren. Etxaniz kapitain markinarra topatu zuten bidean eta hark san zien tropak sartu zirela herrira eta buelta erdi hartzeko. Berriro ere Gernika pasatu eta Mungiarantz joan ziren. Ez daki zein herritako baserritan pasatu zuten gaua. Mungia oinez heldu eta trena hartu zuten Artebakarrera eta handik lantegira bueltatu ziren Deriora.

4. Tropek bilbo hartu aurretik Bilbora bidean

- **Erref:** MAR-028/005
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:06:33. **Bukatu:** 00:08:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Esperantza lantegia gerra garaian Deriora eraman zuten. Han zeudela, nazionalek Markina ere hartua zutela dagoeneko, tropak pasatu ziren eta San Antonio egunez Bilbora joan ziren. Santo Domingo igotzen zeudela behi-uztarria topatu zuten hilda, gurdia etxeko trastez beteta zutela. Gaua Santo Domingoko taberna pasatu zuten Bilbora joan aurretik.

5. tropek Bilbo hartu zutenean bertan egon zen

- **Erref:** MAR-028/006
- **Iraupena:** 0:03:59. **Hasi:** 00:08:03. **Bukatu:** 00:12:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Eguna zabaltzerakoan Bilbora joan ziren, Bilbon egun batzuk pasatu zituzten eta ondo gogoan du nondik nora ibili ziren bertan. Bilboko zubiak lehertu zituzteneko leherketak ere entzun zituen, besteak beste. Hainbat markinar ere topatu zituen bertan frankistekin borrokan zebiltzanak. Gero soldadu joan behar izan zuen, hiru urte egin zituen soldadutzan etxera bueltatu aurretik.

6. Esperantza 1939an bueltatu zen Markinara

- **Erref:** MAR-028/007
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:12:02. **Bukatu:** 00:12:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Lea-Artibaiko lantegiak

Laburpena:

Gerra garaian Esperantza lantegia Deriora eraman zuten. Lantegia 1939ko ekainean bueltatu zen. Lantegia handitu egin zuten eta bitartean makinak frontoian izan zituzten. Frontoia lurrorua makinaren pisuaren ondorioz pixka bat jaitsi zen.

7. Urte bukaerako izatearren gerrara joatetik libratu

- **Erref:** MAR-028/009
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:13:58. **Bukatu:** 00:14:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadutzara joateko hiruhilekoak hartzen ziren kontuan, eta azaroan jaioa denez ez zen gerra joan Jose. Bere kinto asko gerrara joan eta bertan hil ziren.

8. Umetako jolasak

- **Erref:** MAR-028/012
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:16:23. **Bukatu:** 00:18:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Umetako hainbat jolas azaltzen ditu, "mano, muñeca, brazo" izenekoa, besteak beste. Neskak aparte ibiltzen ziren "txuntxurrien".</p>

9. Lantegitik korrika frontoira

- **Erref:** MAR-028/013
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:18:26. **Bukatu:** 00:20:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Markinan ez dago zesta punta probatu ez duenik. Eguerdian lantegitik irteterakoan pilotan entrenatzera joaten ziren. Etxera bazkaltzera korrika joan eta lantegira bueltatzen ziren. Askok pilotan ondo egiten zutenean, lantegia utzi eta pilotari ibilbidea hasten zuten. Orduan aukera hori kendu zien eta lantegiaren edo pilotaren artean aukeratu beharra izan zuten. Goizeko seietatik zortzietara frontoian aritzea debalde zen, gainerako orduetan ordaindu egin behar izaten zen. Zesta puntako pilotak gaur egungo modukoak ziren, apur bat motelagoak. Pilotan aritzeko arropak lantegiko berberak ziren.

10. Esperantza lantegiko emakumeak

- **Erref:** MAR-028/014
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:20:29. **Bukatu:** 00:22:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Lea-Artibaiko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Esperantza lantegian izerdi patsetan egoten ziren, lan desberdinak egin behar izaten zituzten-eta. Bere hasi zen garaian, hiru emakumezko zeuden Esperantzarenean. Gerratean 30 bat andrazko ere egon ziren.

11. Esperantza lantegiko materiala mundu zabalera

- **Erref:** MAR-028/015
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:22:51. **Bukatu:** 00:24:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Lea-Artibaiko lantegiak

Laburpena:

Esperantza lantegiko materiala Espainiako armadarako, Alemania, Egipto edo Qatarrerako izaten zen. Beraiek ez zuten jakiten oso ondo norako zen, zekiten bakarra Bilboko portuan ontziratzea zegoela zen.

12. Alemaniarrak Markinan

- **Erref:** MAR-028/017
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:24:46. **Bukatu:** 00:27:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Lea-Artibaiko lantegiak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Alemaniarrek Mussolini bahituta izan zuten eta Otto izeneko italiar batek askatu zuen. Otto hori Markinan egoten zen sarri. Ciaco kondea, Mussoliniren suhia zen eta Mussolinik berak fusilatu zuen. Eskola dauden lurzorua alemaniarrek erosi zuten eta "El Retiro" izena jarri zioten. Ottoren emaztea bertan hil zen ezbehar bat tarteko eta Markinan lurperatu zuten; horregatik, alemaniar asko egoten zen Markinan. Rubio jenerala ere bertan egoten zen sarri. Beste jeneral batek Burgosen frontoia jarri zuen, asko maite baitzituen Markina eta pilotariak. Otto askotan egoten zen Esperantza lantegian, baina beraiek ez zuten ikusten beti aurrera begira lanean fin-fin aritu behar izaten zuten-eta.

13. Esperantza lantegiko probalekua

- **Erref:** MAR-028/018
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:27:42. **Bukatu:** 00:29:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Lea-Artibaiko lantegiak
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Esperantza lantegian egunean 10 orduko lanaldia izaten zuten. Bertako material Zaragozan probatzen zuten. Gerra aurretik lantegian bertan egon zen probalekua. Erdiko kaleko Guardia Zibilaren kuartela kentzerakoan, Uhagonen egoten ziren lantegia zaintzen.

14. Santa Barbara egunez soldadutzan jai

- **Erref:** MAR-028/019
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:29:26. **Bukatu:** 00:30:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Aisia » Kirola » Boxeoa

Laburpena:

Santa Barbara egunez, abenduaren 4an, soldadutzan jaieguna zen; Esperantza lantegian, ostera, ez. Boxeolarien ikuskizuna izaten zuten.

15. ELA sindikatuko paperak erre

- **Erref:** MAR-028/024
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:36:04. **Bukatu:** 00:36:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Tropan Esperantza lantegira sartzekotan zeudela ELA sindikatuko paperak eta denen kartzelak erre zituen Josek, ez zekiten zer pasa zitekeen eta badaezpada ere erre zituen.

16. Gorpuzti Eguna

- **Erref:** MAR-028/028
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:40:39. **Bukatu:** 00:42:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk

Laburpena:

Errepublikara garaietan egin zuen lehen jaunartzea. Orduan ez zen inolako ospakizunik egin. Gorpuzti Egunean jaunartzeko arropak janzen ziren berriro. Gorpuzti Egunean ihia, erreka izkintetan irteten zen belar mota bat, botatzen zen kaleetan. Markinako kalezuloak ohegainekoekin tapatzen zituzten egun horretan.

17. Aste Santutako prozesioa

- **Erref:** MAR-028/029
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:42:00. **Bukatu:** 00:43:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:

Aste Santutako prozesioak zein ibilbide egiten zuen kontatzen du. Ez zen derrigorra joatean, baina joaten ez zen markatu egiten zuten.

18. Garizumako buldak

- **Erref:** MAR-028/030
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:43:01. **Bukatu:** 00:44:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:

Garizumako bijilia sakratua zela dio. Baina beraien amak buldak erosten zituen jatekoa libre izateko. Tailerrera joan behar izaten zuenez, berak ez zuen barau egunik egin sekula.

19. Gaueko txanda egin ostean mezara

- **Erref:** MAR-028/032
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:45:08. **Bukatu:** 00:45:55

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Esperantza lantegian gauzez lan egin ostean, goizeko seieta lanetik irten eta domeka goizez mezara joaten ziren etxera joan aurretik.

20. Bizarra kentzeko intxaurra ahoan

- **Erref:** MAR-028/034
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:46:03. **Bukatu:** 00:47:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Baserritarrek goizean goiz etortzen ziren mezara. Lehenago bizarra kentzen joaten ziren bizarginarenera. Matraila markatzeko intxaur bat-edo sartzen zieten ahoan eta behin baten irentsi egin zuen. hurrengo astean intxaur bera ekarri zion bueltan. Bizargina Juanito Mugartegi "Prakaman" zen eta udaletxea dagoen etxea beraia zen.

21. Baserritarra ondo ibiliz gero, kaletarra ere bai

- **Erref:** MAR-028/037
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:49:18. **Bukatu:** 00:50:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Esperantza lantegian baserritarrek ere aritu ziren lanean. baserritarrek normalean jornal guztia gordetzen zuten, baina kaletarrek jatekoan gastatu behar izaten zuen. Gernikako lankide bati beti esaten zion Josek baserritarra ondo ibiliz gero, kaletarra ere ondo ibiliko dela, haiengandik jasotzen baitzituzten hainbat eta hainbat lehengai.

22. Baserritarrekin hartu-eman ona

- **Erref:** MAR-028/038
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:50:25. **Bukatu:** 00:51:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Taberna zutenez baserritarrekin hartu-eman asko zuten eta ordudanik beti izan dute harreman asko eta ona. 1934. urtean itxi zuten taberna, ama

gaixorik egon zen ospitalean eta bera eta arreba izeko-osabenean egon ziren. Handik gutxira hasi zen Esperantzarenean lanean. Hala

23. Tabernatik mozkortu barik irteten jakin ez

- **Erref:** MAR-028/040
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:53:22. **Bukatu:** 00:55:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Elorza taberna zuten. Askok ez ei zekiten tabernatik mozkortu barik irteten. Ardoa eta limonada edaten zen batez ere. Ardoa sifoiagaz zerbitzatzen zen. Garagardoa karmenatarako ekartzen zen, baina kaxa bat ere ez zuten saltzen. Ardodunak Durangotik etortzen ziren. Zahagia bete eta handik kargatzen zuten.

24. 95-110 litroko zahagiak eta azunbre erdiko pitxerrak

- **Erref:** MAR-028/042
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:55:29. **Bukatu:** 00:56:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

95-110 litroko ardo-zahagiak izaten zituzten tabernan. Azunbre erdiko (litro bat) pitxerra ("txarrie") erabiltzen zuten zerbitzatzeko, txikitoka barik azunbre erdiko zerbitzatzen zen.

25. Mozkorrak askara sartzen zituzten pilotariak

- **Erref:** MAR-028/044
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:56:43. **Bukatu:** 00:58:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Tabernan pare bat neskame zituzten. Sei edo zortzi apopilo ere izaten zituzten eta eguneko lau bat pezeta ordaintzen zituzten. Markinan bazeuden pare bat pertsona beti mozkortzen zirenak eta pilotariak mozkorra askara sartzen aritzen ziren.

26. Tabernatan kantari

- **Erref:** MAR-028/047
- **Iraupena:** 0:00:22. **Hasi:** 01:00:38. **Bukatu:** 01:01:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

<p>Lehen asko kantatzen zen tabernan kuadrillan batzerakoan.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-08-05

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com